

Для коментарів чи іншого зворотного зв'язку заповніть форму:
[форма зворотного зв'язку щодо цієї версії настанови](#)

Версія цього документу для друку: <http://guidelines.moz.gov.ua/documents/2918?id=ebm01047&format=pdf>

Настанови на засадах доказової медицини.
Створені DUODECIM Medical Publications, Ltd.

Настанова 01047. Вступ до теми позакишкових гельмінтозів

Автори: Heli Siikamäki, Sakari Jokiranta, Anu Kantele
Редактор оригінального тексту: Jukka Pekka Jousimaa
Дата останнього оновлення: 2017-02-28

- Лікарі можуть стикатися з позакишковими гельмінтозами (гельмінтозами тканин) у всьому світі, під час роботи в ендемічних регіонах або при лікуванні людей, які їх відвідували, іммігрантів або пацієнтів, які проживають у тропічних країнах.

Поширеність

- Трихінельоз - тканинна нематодна інфекція, що зустрічається в регіонах, де вживається свинина. Лімфатичний філяріоз поширений в тропічних і субтропічних регіонах. Онхоцеркоз або "річкова сліпота" переважно зустрічаються в тропічній Африці, Центральній, Південній Америці і Ємені. Лоаоз є ендемічним захворюванням дощових лісів Західної та Центральної Африки.
- Шистосомоз є найбільш важливою інфекцією, що викликається трематодами (кров'яні сисуни). Він розповсюджений переважно в Африці, на Близькому Сході, в Центральній та Південній Америці, а також у Східній та Південно-Східній Азії. Печінкові сисуни трапляються в Китаї та Південно-Східній Азії, а глобально - в районах із фермами для овець.
- Серед стьожкових червів ехінококоз - збудник, розповсюджений усюди, де вирощується велика рогата худоба, верблюди чи вівці. Цистицеркоз є ендемічним у районах, де споживається велика кількість свинини, і в цих місцях він є основною причиною епілепсії.

Шлях передачі

- Зараження людини відбувається через рот (найпоширеніша причина), шляхом проникнення личинки через шкіру (шистосомоз) або через укуси комах (лоаоз, онхоцеркоз, лімфатичний філяріоз).
- Тканинно-інвазивні гельмінти не можуть передаватися від людини до людини. Однак цистицеркоз є винятком, оскільки він може розповсюджуватися від особи, якщо в його/її кишківнику наявний *Taenia solium*.

Світова значимість

- Різноманітні форми позаінтестинальних гельмінтозів є дуже поширеними захворюваннями у всьому світі. Більше 200 мільйонів людей у світі уражені шистосомозом, а 120 мільйонів - філяріозом. Близько 300 000 людей в тропічній Африці страждають на сліпоту внаслідок онхоцеркозу.

Діагностика

- Зараження тканинно-інвазивними гельмінтами зазвичай призводить до еозинофілії та підвищення рівня IgE.
- Для діагностики гельмінтних інфекцій доступні різноманітні методи.
 - Виявлення яєць гельмінтів і червів у калі (шистосомоз, печінкові сисуни, іноді цистицеркоз)
 - Яйця шистосом можуть бути виявлені у фекаліях, сечі або зразках біоптатів тканин.
 - При лімфатичному філяріозі та лоаозі мікрофілярії можна знайти у зразку крові, а при онхоцеркозі - у зразку, взятому під час біопсії шкіри.
 - Реакція на виявлення антитіл (ехінококоз, *Fasciola hepatica*, філяріоз, цистицеркоз, шистосомоз, трихінельоз)
 - Візуалізаційні методи: КТ або, наприклад, МРТ-сканування голови може виявити цистицеркоз, а ехінококові кісти зазвичай виявляються при проведенні КТ, МРТ чи УЗД печінки.

Профілактика

- Покращення рівня загальної гігієни, уникнення можливих переносників, перевірка м'яса, уникнення контакту з водою в ендемічних регіонах.

Коментар експерта. Лікарські засоби триклабендазол, празіквантел станом на 10.05.2019 в Україні не зареєстровані

Таблиця Т1. Позакишкові гельмінтози

Хвороба та збудник	Шлях передачі	Симптоми	Можливі знахідки	Діагностика
Ехінококкоз ^[настанова 00024] [Ехінококкоз] (<i>Echinococcus granulosus</i> , <i>Echinococcus multilocularis</i>)	Фекально-оральний (випорожнення тварин)	Зазвичай безсимптомний; відчуття тиску, спричинене кістою	Виявлення кісти як випадкової знахідки під час проведення візуалізаційних досліджень (зазвичай печінки), еозинофілія (не завжди)	Візуалізаційні дослідження, реакція на виявлення антитіл (негативний результат не виключає захворювання)
Цистицеркоз ^[настанова 01042] [Цистицеркоз] (<i>Taenia solium</i>)	Фекально-оральний	Епілепсія, інші симптоми з боку ЦНС	Еозинофілія (не завжди)	Візуалізаційні дослідження, реакція на виявлення антитіл (негативний результат не виключає захворювання) біопсія (за показаннями)
Лоаоз (<i>Loa loa</i>) ^[настанова 01044] [Філяріоз]	Укус мухи	Зазвичай безсимптомний. Зуд, кропив'янка, транзиторний локальний набряк підшкірної клітковини, виявлення червів у кон'юнктиві	Еозинофілія	Виявлення мікрофілярій у зразку крові, зібраному опівночі; реакція на виявлення антитіл
Лімфатичний філяріоз ^[настанова 01044] [Філяріоз] (<i>Wuchereria sp.</i> та <i>Brugia sp.</i>)	Укус комара	Повторні фебрильні лімфангіти та лімфаденіти, зазвичай уражені кінцівки. Обструкція	Еозинофілія	Виявлення мікрофілярій у зразку крові, зібраному опівночі;

1. ¹⁾ В деяких країнах - тільки за спеціальним дозволом

Хвороба та збудник	Шлях передачі	Симптоми	Можливі знахідки	Діагностика
		лімфатичних шляхів та хронічний набряк (слоновість)		реакція на виявлення антитіл
Печінкові сисуни [настанова 01041] [Збудники печінкових трем...] (<i>Fasciola hepatica, Clonorchis sinensis, Opisthorchis sp.</i>)	Водні рослини/ риба - кишечник	Гепатомегалія, біліарні симптоми	Еозинофілія	Виявлення яєць у калі і жовчі, сисунів у жовчних протоках. Реакція на виявлення антитіл у випадку зараження <i>Fasciola hepatica</i> .
Онхоцеркоз [настанова 01044] [Філяріоз] (<i>Onchocerca volvulus</i>)	Укус мошки	Зуд, безболісні підшкірні вузлики, хронічне збільшення лімфатичних вузлів, симптоми з боку очей	Еозинофілія	Виявлення мікрофілярій у підшкірних тканинах і дорослих червів у підшкірних вузлах. Визначення рівня антитіл до філярій у (у випадку позитивного результату - кількісний аналіз;).
Шистосомоз [настанова 01045] [Шистосомоз (більгарціоз)] (<i>Schistosoma sp.</i>)	Вода	При гострому шистосомозі - лихоманка, кропив'янка, симптоми астми, гепатоспленомегалія, збільшення лімфатичних вузлів. При хронічному шистосомозі - гематурія і кишкові симптоми.	Еозинофілія, гематурія	При гострому шистосомозі - реакція на виявлення антитіл. При хронічному шистосомозі - виявлення яєць в калі і сечі, реакція на виявлення антитіл, біопсія сечового міхура та товстого кишечника.

1. ¹⁾ В деяких країнах - тільки за спеціальним дозволом

Хвороба та збудник	Шлях передачі	Симптоми	Можливі знахідки	Діагностика
Трихінельоз ^{Настанова 00022} [Трихінельоз] (<i>Trichinella sp.</i>)	Сире м'ясо - кишечник	Лихоманка, міалгія	Еозинофілія	Реакція на виявлення антитіл
1. ¹⁾ В деяких країнах - тільки за спеціальним дозволом				

Настанови

- [Настанова 00024](#). Ехінококоз.
- [Настанова 01042](#). Цистицеркоз.
- [Настанова 01044](#). Філяріоз.
- [Настанова 01041](#). Збудники печінкових трематодозів.
- [Настанова 01045](#). Шистосомоз (більгарціоз).
- [Настанова 00022](#). Трихінельоз.

Авторські права на оригінальні тексти належать Duodecim Medical Publications, Ltd.

Авторські права на додані коментарі експертів належать МОЗ України.

Published by arrangement with Duodecim Medical Publications Ltd., an imprint of Duodecim Medical Publications Ltd., Kaivokatu 10A, 00100 Helsinki, Finland.

Ідентифікатор: [ebm01047](#) Ключ сортування: [001.090](#) Тип: [EBM Guidelines](#)

Дата оновлення англomовного оригіналу: [2017-02-28](#)

Автор(и): [Heli Siikamäki](#)[Sakari Jokiranta](#)[Anu Kantele](#) Редактор(и): [Jukkapekka Jousimaa](#)
Лінгвіст(и)-консультант(и) англomовної версії: [Kristian Lampe](#) Видавець: [Duodecim Medical Publications Ltd](#)
Власник авторських прав: [Duodecim Medical Publications Ltd](#)

Навігаційні категорії
[EBM Guidelines](#) [Infectious diseases](#) [Travel medicine](#)

Ключові слова індексу

speciality: [Infectious diseases](#) speciality: [Travel medicine](#) speciality: [Tropical Medicine](#) [Tropical diseases](#) [Tropics](#)
[helminthiasis](#) [extra-intestinal helminthiasis](#) [tissue helminthiasis](#) [helminths](#) [Parasitic Diseases](#) [Cysticercosis](#)
[Dracunculiasis](#) [Echinococcosis](#) [Filariasis](#) [Guinea worm disease](#) [Liver fluke](#) [Loiasis](#) [Lymphatic filariasis](#)
[Nematodes](#) [Onchocerca volvulus](#) [Onchocerciasis](#) [River blindness](#) [Schistosomiasis](#) [Taenia solium](#)
[Tapeworm infection](#) [Trematode](#) [Trichinae](#) [Trichinosis](#) [Sheep](#) [Pork](#) [Cattle](#) [Camels](#) [icpc-2: F99](#)
[icpc-2: F70](#) [icpc-2: F73](#) [icpc-2: L70](#) [icpc-2: D96](#) [icpc-2: U99](#) [icpc-2: U95](#) [icpc-2: B99](#) [icpc-2: D97](#) [icpc-2: B99](#)
[icpc-2: N71](#)